

HET FRIESE VELD

een dag in het Klaarkampermeer met Johan van der Velde.

interview: Marga van den Ham

Op 21 juni 1993 ga ik met Johan van der Velde, opzichter bij Staatsbosbeheer, een dag het veld in. We bezoeken het Klaarkampermeer. Een klein natuurgebied bij Rinsumageest van ruim 30 ha. Het staat bekend om de aanwezigheid van zoutminnende planten. Dat komt omdat in de lage delen brak grondwater (kwel) aan de oppervlakte komt. De beheersdoelen zijn tweeledig. Op de hoger gelegen gronden is het beheer vooral gericht op weidevogels. Deze broeden zeer talrijk in het Klaarkampermeer. Niet alleen algemene soorten zoals Scholekster, Grutto, Tureluur en Kievit maar ook minder voorkomende soorten als Krakeend, Slobeend, Kuifeend en Zomertaling. Daarnaast is er een broedkolonie Visdiefjes. Ook zijn er broedgevallen bekend van Kluut en Kemp-haan. In het lagere terreingedeelte is het beheer vooral gericht op instandhouden en verder ontwikkelen van zilte vegetaties. Hier groeien soorten als Zeekraal en Melkkruid.

Aan Johan van der Velde de vraag hoe het beheer tot nu toe is verlopen en hoe het er in de toekomst gaat uitzien.

Tot eind jaren zestig was het terrein een rietmoerasland. Omdat het terrein zout en brak is werd besloten de zilte vegetatie meer kans te geven. Sinds die tijd wordt het riet vroegtijdig gemaaid en afgevoerd. Er moet voor gezorgd worden dat er zo min mogelijk voedselrijk landbouwwater binnenstroomt maar ook moet worden voorkomen dat het aanwezige zoute water wegspoelt als het terrein wordt bemalen. Bemalen blijft nodig om het terrein te kunnen beheren. Niet alleen om het mogelijk te maken met machines het terrein op te kunnen maar ook om te zorgen dat het maaisel kan drogen en afgevoerd kan worden. Op een aantal plaatsen kan nu nog water van buiten het terrein binnenkomen maar het is de bedoeling dat daar verandering in komt en al het instromende water wordt omgeleid. Door maaien en verschrallen is inmiddels de zilte vegetatie weer terug. Het terrein is eigenlijk te verdelen in twee gedeeltes. Het midden, waar een klein 'zout' meer-tje ligt en waar ook de meeste zilte planten voorkomen, wordt beheerd door Staatsbosbeheer zelf. Het omliggende, wat hoger gelegen land, wordt verpacht aan boeren. Hier is het beheer vooral gericht op de talrijk broedende weidevogels. Het verpachte land heeft beperkingen. Het mag pas na 1 juli gemaaid worden en niet of nauwelijks bemest. Soms is wat ruige stalmest toegestaan.

Door het veranderde beheer van rietland naar zilte graslanden is er natuurlijk ook wat veranderd in de vogelstand. Ten tijde van het rietland broedden er in het gebied moerasvogels als Roerdomp, Waterral en Porseleinhoen. Nu het

rietveld grotendeels is teruggedrongen zijn de moerasvogels langzaam verdwenen en de aantallen weidevogels toegenomen. Toch wel jammer eigenlijk, maar zoals Johan van der Velde zelf aangeeft, er zijn eigenlijk genoeg reservaten met een rietbeheer. Bijvoorbeeld de Leyen of het Driesumermeer. Maar binnendijs is deze zilte situatie uniek. Onder het beheer van het terrein valt ook de molen (een 'monnik-molen' zonder stelling) die op het terrein staat. De molen dateert waarschijnlijk uit 1862. Er is een klein budget voor het hoogstnodige onderhoudsmateriaal en dankzij twee vrijwilligers staat de molen er nog altijd prachtig bij.

Klaarkampermeer

foto Dick Goslinga

Niet alleen het beheer maar ook de structuur van Staatsbosbeheer is in de loop der jaren veranderd. Hoe heeft hij dat zelf ervaren? Zoals gebruikelijk wanneer iemand lang in dienst is van een organisatie, zijn zijn bezigheden steeds meer verschoven van de directe praktijk van het veld naar de abstractere wereld van het kantoor. Voor een veldman in hart en nieren, als Johan van der Velde, is dat een hele aanpassing geweest. Geleidelijk aan heeft hij er toch steeds meer plezier in gekregen. Vooral het bureauwerk met de computer, waarvan hij vroeger niet gedacht had het ooit te gaan doen, geeft hem toch voldoening.

Het beleid van Staatsbosbeheer is veel planmatiger dan vroeger. Dat heeft te maken met veranderde inzichten in het beheer van natuurterreinen en met de eisen die de maatschappij stelt. Als medewerker van Staatsbosbeheer heeft dat het voordeel dat je een beter inzicht hebt in de betekenis van je beheerswerk. Aan de andere kant is de ruimte om eigen beslissingen te nemen nu beperkter dan vroeger. Het eenmaal vastgestelde beleid moet uitgevoerd worden. Wanneer echter bijvoorbeeld de weersomstandigheden roet in het eten gooien, is dat niet altijd goed mogelijk. Dan is improvisatie geboden. Toch zal ook dan eerst met het hoofd-

kantoor overlegd moeten worden. Dat vergt tijd. In diezelfde tijd had het werk mogelijk al gedaan kunnen worden. Toch verlangt Johan van der Velde niet terug naar vroeger. 'Je was dan wel meer eigen baas, maar je was toch eigenlijk meer beperkt bezig'.

Het wordt laat en we besluiten ermee te kappen. Johan van der Velde heeft mij veel duidelijk gemaakt. Natuurbeheer in dit zilte reservaatje is en blijft mensenwerk. In alles wat hij vertelt heeft, klinkt enorme betrokkenheid bij het gebied door en zelfs trots. Maar, zoals hij zelf ook zegt, hij behandelt en beschouwt het terrein dan ook bijna als iets eigens.
